

Framtidsgymnasiet i Göteborg AB
Org.nr. 556478-1606
huvudkontor@framtidsgymnasiet.se

2018-06-25
Dnr 400-2017:7322

Beslut

efter kvalitetsgranskning vid Framtidsgymnasiet
Göteborg belägen i Göteborgs kommun av ny-
anlända elevers fortsatta utbildningsvägar efter
språkin introduktion

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av *nyanlända elevers fortsatta utbildningsvägar efter språkintröduktion*. Syftet är att granska huvudmäns och skolors arbete för att ge nyanlända elever förutsättningar att gå vidare inom gymnasiet eller till Komvux efter språkintröduktion.

De övergripande frågeställningarna är:

1. *I vilken utsträckning har huvudmannen ett långsiktigt och samordnat arbete för nyanlända elevers fortsatta utbildningsvägar?*
2. *I vilken utsträckning arbetar rektor för:*
 - a) *en strukturerad kontakt mellan språkintröduktion och fortsatta utbildningsvägar?*
 - b) *en vägledning som ger nyanlända elever en god överblick över fortsatta utbildningsvägar?*

Granskningen genomförs i 22 utvalda gymnasieskolor med huvudmän som erbjuder språkintröduktion. I urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Framtidsgymnasiet Göteborg, belägen i Göteborgs kommun med Framtidsgymnasiet i Göteborg AB som huvudman ingår i denna granskning.

Skolinspektionen besökte Framtidsgymnasiet Göteborg den 23–24 maj 2018. Besöket genomfördes av utredarna Ulrika Bohlin och Åsa Kildén. Intervjuer med ett urval av elever på språkintröduktion, studie- och yrkesvägledare, lärare med mentorsuppgifter, rektor (tillförordnade rektorn och biträdande rektorn) och centrala funktioner hos huvudmannen (Verksamhetschef) har genomförts.

När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden.

- Huvudmannen behöver se till att de planerade arbetssätten i syfte att vägleda och motivera nyanlända elever omfattar det breda vägledningsuppdraget och tydliggör lärares och övrig personals ansvar för arbetet.

- Huvudmannen behöver följa upp arbetet med studie- och yrkesvägledning. I detta ingår att följa upp att elevernas behov av studie- och yrkesvägledning tillgodoses samt att personalen har kunskap för att möta behoven.
- Huvudmannen behöver se till att det bedrivs ett aktivt arbete för att motverka studieval som grundar sig på kön samt social och kulturell bakgrund.
- Huvudmannen behöver tydliggöra vikten av strukturerade kontakter mellan språkinträdning och fortsatta utbildningsvägar utanför huvudmannens egen organisation samt aktivt skapa förutsättningar för sådana kontakter.
- Rektorn behöver utifrån elevernas behov se till att det finns en strukturerad kontakt mellan språkinträdning och fortsatta utbildningsvägar: andra intröduktionsprogram, nationella program och vuxenutbildningen. I detta ingår att se till att det finns upparbetade rutiner och strukturer för hur elever på språkintröduktion, utifrån behov, ges möjlighet att ta del av undervisningen på dessa utbildningar, samt att ha rutiner och strukturer för övergången från språkintröduktion till fortsatta utbildningsvägar utanför den egna skolan.
- Rektorn behöver utveckla en långsiktig planering för språkintröduktionselevernas vägledning. I detta arbete ingår att ta reda på elevernas behov av vägledning, att utifrån behovet planera studie- och yrkesvägledningen samt att följa upp och säkerställa att eleverna har fått den studie- och yrkesvägledning som de behöver. Vidare ingår att tydliggöra ansvarsfördelningen för studie- och yrkesvägledningen och säkerställa att personal har tillräcklig kompetens för att möta elevernas vägledningsbehov.
- Rektorn behöver utveckla arbetet med att motverka begränsningar i val som grundar sig på strukturer, fördomar och stereotypa föreställningar utifrån kön, social och kulturell bakgrund. I detta ingår att ha en strategi för arbetet, samt att säkerställa att studie- och yrkesvägledaren och lärare har kunskap om att kön, social och kulturell bakgrund kan begränsa elevernas studieval och om hur de kan arbeta för att motverka begränsade studieval.

Skolinspektionens bedömningar

1. *I vilken utsträckning har huvudmannen ett långsiktigt och samordnat arbete för nyanlända elevers fortsatta utbildningsvägar?*

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att huvudmannens långsiktiga arbete för nyanlända elevers fortsatta utbildning är av låg kvalitet i flera avseenden, men är av god kvalitet i något avseende. Det som fungerar väl är huvudmannens beredskap för fortsatta utbildningsvägar. Skolinspektionen bedömer vidare att huvudmannens uppföljning och samordning av resurser för studie- och yrkesvägledning är av i huvudsak god kvalitet.

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande områden: Huvudmannen behöver se till att det finns planerade arbetssätt i syfte att vägleda och motivera nyanlända elever. I detta ingår att säkerställa att huvudmannens planerade arbetssätt är förankrade i verksamheten. Huvudmannen behöver även följa upp arbetet med studie- och yrkesvägledning. I detta ingår att följa upp att elevernas behov av studie- och yrkesvägledning tillgodoses samt att personalen har kunskap för att möta behoven. Vidare behöver huvudmannen se till att det bedrivs ett aktivt arbete för att motverka studieval som grundar sig på kön samt social och kulturell bakgrund. Huvudmannen behöver också tydliggöra vikten av och utifrån elevernas behov aktivt skapa förutsättningar för strukturerade kontakter mellan språkinträdning och fortsatta utbildningsvägar.

Skolinspektionens utredning*Huvudmannens beredskap för fortsatta utbildningsvägar*

Granskningen visar att huvudmannen har en beredskap för att kunna möta behovet av olika fortsatta utbildningsvägar för nyanlända elever på språkinträdning.

Tillförordnade (tf.) rektorn och biträdande rektorn säger i intervju med Skolinspektionen att huvudmannen beräknar antalet platser på språkinträdning utifrån att elever som vill fortsätta på annat inträdningprogram eller nationellt program på Framtidsgymnasiet i Göteborg ska ha möjlighet till det. Representant för huvudmannen (verksamhetschef) säger att hitintills har alla elever som önskat gå kvar kunnat göra det. Tf. rektorn och biträdande rektorn säger att huvudmannen har tillräcklig information för att kunna planera för språkinträdningselevernas fortsatta utbildningsvägar, och att det i planeringen även ryms möjligheter till förändringar. Enligt tf. rektorn och biträdande rektorn träffar de huvudmannen vid flera tillfällen under vårterminerna för att planera höstens platsutbud.

Huvudmannens planerade arbetssätt gällande studie- och yrkesvägledning

Granskningen visar att huvudmannen har planerat arbetssätt för skolans studie- och yrkesvägledare i syfte att vägleda elever på språkinträdning, men att övrig personal på skolan inte ingår i de planerade arbetssätten.

Huvudmannens representant säger i intervju att huvudmannen har en central enhet för studie- och yrkesvägledning med en ansvarig samordnare samt säger att enheten exempelvis hjälper till med att ta fram arbetsbeskrivningar för studie- och yrkesvägledarna inom huvudmannens organisation. Studie- och yrkesvägledaren berättar att han tillsammans med samordnaren för studie- och yrkesvägledningen har tagit fram en arbetsbeskrivning för sitt arbete på skolan, vilken han har visat för skolans rektor. Han säger även att ansvarig för den centrala enheten för studie- och yrkesvägledning återkopplar till honom per telefon varannan vecka om vad som sker och vad han ska tänka på. På fråga från Skolinspektionen om det finns riktlinjer för studie- och yrkesvägledning säger tf. rektor och biträdande rektor att det finns, och hänvisar till studie- och yrkesvägledarens arbetsbeskrivning, och säger att beskrivningen är en styrning från huvudmannen. Dock säger huvudmannens representant att det inte finns någon handlingsplan för hur huvudmannen styr studie- och yrkesvägledning, förutom beskrivningen av studie- och yrkesvägledarens uppdrag, och att hon är osäker på om det finns beskrivet vilka studie- och yrkesvägledande uppgifter lärarna har. I inskickad dokumentation från huvudmannen till Skolinspektionen inför besöket anges att det på huvudmannanivå inte finns några handlingsplaner, eller liknande, upprättade för studie- och yrkesvägledning.

Huvudmannens uppföljning av arbetet med studie- och yrkesvägledning

Granskningen visar att huvudmannen säkerställer att studie- och yrkesvägledaren, men inte övrig personal, har god kompetens för att tillgodose elevernas behov av vägledning. Vidare visar granskningen att huvudmannen inte säkerställer att eleverna har fått tillräcklig vägledning.

Huvudmannens representant uppger i intervju att ansvarig samordnare för studie- och yrkesvägledning följer upp att studie- och yrkesvägledaren på skolan har den kompetens som behövs för att tillgodose elevernas behov av vägledning. Det är även den centrala enheten för studie- och yrkesvägledning som löpande följer upp behov av kompetensutveckling för organisationens studie- och yrkesvägledare. I kompletterande information till Skolinspektionen från huvudmannen anges att uppföljning av studie- och yrkesvägledarnas kompe-

tens och kompetensutvecklingsbehov bland annat sker genom medarbetarsamtal. Dock säger huvudmannens representant (verksamhetschef) i intervju att vad hon vet följs inte mentorernas och lärarnas kompetens gällande studie- och yrkesvägledning upp. På fråga från Skolinspektionen om huvudmannen följer upp om rektor, biträdande rektor, studie- och yrkesvägledare och lärare har tillräcklig kompetens för att möta elevernas vägledningsbehov säger biträdande rektorn att han är osäker på om huvudmannen gör det. Studie- och yrkesvägledaren säger att han träffar andra studie- och yrkesvägledare inom huvudmannens organisation och att han i denna grupp har läst böcker och varit på föreläsningar, men att huvudmannen inte har följt upp om det finns behov av kompetensutveckling för honom eller för lärarna.

Huvudmannens representant (verksamhetschef) säger i intervju att hon inte vet hur huvudmannen följer upp om elever får tillräcklig vägledning. På fråga från Skolinspektionen om alla elever har fått studie- och yrkesvägledning som motsvarar deras behov säger representanten för huvudmannen att de inte har någon statistik över det, men att det är en parameter i det individuella arbetet med eleverna. Tf. rektorn och biträdande rektorn säger att de inte vet om huvudmannen följer upp om eleverna får tillräcklig vägledning och inte heller om huvudmannen har beslutat om några utvecklingsåtgärder utifrån uppföljningen. Studie- och yrkesvägledaren säger att han har kontakt med huvudmannen angående statistik, men inte specifikt angående om eleverna har fått vägledning.

Huvudmannens arbete med att motverka begränsade studieval

Granskningen visar att huvudmannen inte har någon styrning av arbetet med att motverka studieval som präglas av strukturer, fördomar och stereotypa föreställningar utifrån kön, social och kulturell bakgrund.

På fråga från Skolinspektionen hur huvudmannen arbetar för att motverka studieval som präglas av strukturer, fördomar och stereotypa föreställningar utifrån kön säger representanten för huvudmannen att det är någonting som de har pratat om i rektorsgruppen, men som har stannat där. Exempelvis har de i rektorsgruppen pratat om att det i marknadsföringen av utbildningarna ska finnas både pojkar och flickor. Tf. rektorn och biträdande rektorn säger att de inte kan svara på frågan och att det inte är något fokus på detta, men att samtal och diskussioner har förts. Studie- och yrkesvägledaren säger att huvudmannen inte styr arbetet för att motverka begränsade studieval och har inte heller beslutat om några förbättringsåtgärder inom området.

Huvudmannens samordning av den fortsatta utbildningen

Granskningen visar att huvudmannen behöver skapa förutsättningar för strukturerade kontakter mellan språkintröduktion och fortsatta utbildningsvägar, då företrädelsevis utanför huvudmannens organisation. Vidare visar granskningen att huvudmannen ser till att skolenheterna har tillräckliga resurser för arbetet med studie- och yrkesvägledning och vid behov samordnar nödvändiga resurser.

Huvudmannens representant säger i intervju att det är en liten skola så därför arbetar alla mycket tillsammans, exempelvis träffas lärarna i arbetslag och på arbetslagsträffar. I kompletterande information till Skolinspektionen skriver huvudmannen att för övergång till andra program på den egna skolan används en processkarta som är framtagen av huvudmannen och som gäller för framtids-gymnasiet i Göteborg. Skolinspektionen har tagit del av processkartan som bland annat förtydligar arbetsfördelning för löpande antagningar och byten. Processkartan innehåller arbetsfördelning mellan rektor, biträdande rektor, kvalitets- och utvecklingsansvarig, mentor, lärare och studie- och yrkesvägledaren vid beslut om antagning, när elev registreras, vid beslut om studieplan, vid schemaläggning och vid justeringar och byten. Dock säger tf. rektorn och biträdande rektorn i intervju att de inte vet vad huvudmannen gör för att initiera arbete med att skapa kontaktytor mellan språkintröduktion och andra intröduktionsprogram, nationella program – som inte tillhör den egna skolan – och vuxenutbildningen. På fråga från Skolinspektionen om hur huvudmannen arbetar för att skapa kontaktytor mellan de olika utbildningarna svarar intervjuad mentor och studie- och yrkesvägledaren att de inte är någonting som de känner igen att huvudmannen styr. I kompletterande uppgifter till Skolinspektionen skriver huvudmannen att skolan inte har några centralt framtagna rutiner för ansökningar och överlämningar till andra skolor. Representanten för huvudmannen säger att hon inte vet om enheten för studie- och yrkesvägledning hos huvudmannen har kontakt med studie- och yrkesvägledningsnätverket i kommunens regi. Huvudmannens representant uppger också att rektorerna träffas i ett friskolenätverk i kommunen, vilket är bra för de strukturerade kontakterna.

Huvudmannens representant säger i intervju att det inte finns strukturerade kontakter mellan Framtidsgymnasiet i Göteborg och vuxenutbildningen, och att hon som verksamhetschef inte kan styra det mer än att de som ska vägleda eleverna vet vad det finns för utbildningsmöjligheter inom vuxenutbildningen. En intervjuad rektor för vuxenutbildningen i Göteborg uppger i intervju att vuxenutbildningen inte har något samarbete med ansvarig för studie- och yrkesvägledningen hos huvudmannen för Framtidsgymnasiet i Göteborg, och att hon inte

känner till om Framtidsgymnasiet tar initiativ till några strukturerade kontakter med vuxenutbildningen.

Vad gäller huvudmannens samordning av resurser för vägledningsarbetet framgår av inskickad dokumentation från huvudmannen att resurser för studie- och yrkesvägledning tillhandahålls genom en central organisation hos huvudmannen, och att skolornas behov styr omfattningen av insatsen. Huvudmannens representant säger i intervju att det sker en tät dialog och avstämning om resursfördelning mellan verksamhetschefen, rektorn och ansvarig samordnare för studie- och yrkesvägledning. Hon säger även att de upplever att det på central nivå finns tillräckliga resurser för studie- och yrkesvägledning och att dessa går att omfördela. T.f. rektorn och biträdande rektorn säger att de inte vet hur huvudmannen följer upp om skolorna har tillräckliga resurser för arbetet med vägledning inför fortsatta utbildningsvägar, men om de skulle behöva fler resurser till vägledning så skulle det genom omfördelning vara möjligt att få det.

2a. I vilken utsträckning arbetar rektor för en strukturerad kontakt mellan språkintröduktion och fortsatta utbildningsvägar?

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektors arbete med att skapa strukturerade kontakter mellan språkintröduktion och andra intröduktionsprogram, nationella program och vuxenutbildningen är av god kvalitet i några avseenden, men är av låg kvalitet i andra.

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande områden: Rektorn behöver se till att det finns upparbetade rutiner och strukturer för hur elever på språkintröduktion, utifrån behov, ska ges möjlighet att delta i undervisningen på andra intröduktionsprogram, nationella program och vuxenutbildningen, samt att rektorn behöver se till att det finns rutiner och strukturer för övergången från språkintröduktion till andra intröduktionsprogram och nationella program – då företrädelsevis till program som inte tillhör den egna skolan – samt till vuxenutbildningen.

Skolinspektionens utredning

Strukturerade kontakter¹

Granskningen visar att rektorn tar reda på elevernas behov av kontakt mellan språkintröduktion och fortsatta utbildningsvägar. Dock visar granskningen att rektorn inte ser till att eleverna på ett systematiskt sätt ges möjlighet att delta i undervisning på andra intröduktionsprogram, nationella program och vuxenutbildningen. Det finns inte heller rutiner och strukturer för övergång från språkintröduktion till fortsatta utbildningsvägar utanför Framtidsgymnasiet i Göteborg.

Tf. rektorn och biträdande rektorn säger i intervju att skolan arbetar mycket på individnivå och ser behoven där, exempelvis träffar mentorerna eleverna och tar reda på elevernas önskemål och behov. De berättar att skolan har elevhälsomöten en gång i veckan och att detta är ett tillfälle när studie- och yrkesvägledaren har möjlighet att informera om vilka behov av kontakter eleverna har. Dock säger tf. rektorn och biträdande rektorn att det inte finns några upparbetade kontakter med fortsatta utbildningsvägar inom eller utom skolan, utan idag arbetar de utifrån vilka behov som uppstår. Tf. rektorn och biträdande rektorn säger att det dock finns ett naturligt samarbete mellan lärarna på skolan i och med att många lärare undervisar både på språkintröduktion och på nationella program. Det finns även ett samarbete mellan intröduktionsprogrammen på skolan genom att det finns en grupp i vilken elever från olika intröduktionsprogram läser ämnen tillsammans, enligt studie- och yrkesvägledaren och intervjuad mentor. Gällande kontakt mellan olika program inom skolan säger studie- och yrkesvägledaren och intervjuad mentor att det inte är långt mellan utbildningarna och att det finns en flexibilitet. Dock säger tf. rektorn och biträdande rektorn att samverkan skulle kunna struktureras mer. Intervjuad mentor säger att det är lätt att ha samarbeten på skolan, men att samarbetet skulle kunna utvecklas.

Tf. rektorn och biträdande rektorn uppger att det är studie- och yrkesvägledaren som ansvarar helt och hållet för kontakterna med vuxenutbildningen, och att ledningen på skolan inte har några strukturer kring samarbetet med vuxenutbildningen. De säger även att ledningen på språkintröduktion behöver upprätta kontakter med vuxenutbildningen. Studie- och yrkesvägledaren säger att han

¹ Med strukturerad kontakt avses kontakt som är en del av en *långsiktig medveten strategi* med ett tydligt syfte; att påskynda och underlätta elevers övergång till fortsatt utbildning. I granskningen avses främst strukturerad kontakt på ett organisatoriskt plan som planeras och leds av rektor.

har kontakt med vuxenutbildningen, och att en av hans kollegor i nätverket med studie- och yrkesvägledare har varit med på deras informationsdag. Utifrån den informationen har han sedan i sin tur informerat eleverna om vuxenutbildningen. En intervjuad rektor från vuxenutbildningen uppger att studie- och yrkesvägledaren på Framtidsgymnasiet i Göteborg är vuxenutbildningens kontaktpersoner, förutom rektorn, vilken vuxenutbildningen exempelvis vänder sig till med frågor kring sökande. Rektorn från vuxenutbildningen säger också att det är vuxenutbildningen som har tagit initiativ till det samarbete som finns, exempelvis skickades information till Framtidsgymnasiet i mars, informationsträffar erbjuds, Framtidsgymnasiet informeras om vilka elever som sökt till vuxenutbildningen, och elever som sökt kallas till test. Hon berättar vidare att eftersom vuxenutbildningen vill ha en samlad start i augusti, för elever som ska läsa svenska som andraspråk och svenska för invandrare, arbetar vuxenutbildningen med en aktiv rekrytering till sin introduktionskurs. Rektorn för vuxenutbildningen säger även att det vore bra med någon återkopplingsrutin gentemot Framtidsgymnasiet så att vuxenutbildningen vet vad som händer med de elever som är aktuella för vuxenutbildningen men som inte söker.

Studie- och yrkesvägledaren säger att rektorn har gått ut med rutiner för vem som ska göra vad vid övergångar, och hänvisar till den processkarta som även huvudmannen berättar om, vilken beskriver ansvarsfördelning inom skolan vid beslut om antagning, när elev registreras, beslut om studieplan, schemaläggning och byten mellan program. Skolinspektionen har tagit del av processkartan, vilken beskrivs ovan i avsnittet *Huvudmannens samordning av den fortsatta utbildningen*. I kompletterande information till Skolinspektionen från skolan står att vid övergång mellan program på skolan gäller processkartan, men i övrigt finns inga andra rutiner på skolan som gäller för övergång till fortsatta utbildningsvägar. Tf. rektorn och biträdande rektorn uppger att det inte finns några rutiner för övergången till de fortsatta utbildningsvägarna utanför den egna skolenheten, och säger även att de är medvetna om att det är ett utvecklingsområde.

Tf. rektorn och biträdande rektorn säger att ett utvecklingsområde är att underlätta för eleverna att få mer insyn i hur det är att studera på andra program och utbildningar, de behöver tydliggöra för eleverna vad utbildningsvägarna innebär. De säger att eleverna behöver ges större möjlighet att göra studiebesök och följa undervisningen på såväl andra introduktionsprogram, nationella program, som på vuxenutbildningen. De säger även att eleverna har uttryckt önskemål om att skolan ska bli tydligare med att möjligheten finns. Tf. rektorn och biträdande rektorn säger att målet är att det ska systematiseras till hösten, så att

alla elever genom besök får möjlighet att veta mer om utbildningar de är intresserade av, inte bara de som själva tar initiativ. Enligt tf. rektorn och biträdande rektorn så sker inte besöken med tillräcklig styrning från ledningen idag. På fråga från Skolinspektionen om eleverna får göra besök inom skolan eller på andra skolor svarar studie- och yrkesvägledaren och intervjuad mentorn att eleverna inte har fått göra det i så stor utsträckning, och att det är något som behöver styras mer från rektorn. Det varierar mellan de intervjuade eleverna om de har varit på studiebesök på utbildningar de är intresserade av eller inte. Någon elev säger att det är upp till dem själva att ta initiativ för att besöken ska bli av. Eleverna nämner också att de har fått reda på att de kan gå på en gymnasie-mässa, vilka några varit och andra inte.

I inskickad dokumentation till Skolinspektionen från huvudmannen står att det inte finns några särskilda spår eller nivåer för eleverna på språkintröduktion, däremot utformas elevernas studieplaner så att eleverna kan gå vidare till något av skolans intröduktionsprogram; programinriktat individuellt val (IMPRO), yrkesintröduktion (IMYRK), preparandutbildningen (IMPREP), alternativt något av skolans yrkesprogram eller teknikprogrammet. Vidare går att läsa att i de fall eleverna vill vidare till program utanför skolan kan skolan i de flesta fall erbjuda undervisning i de ämnen som behövs för behörighet. Dock säger tf. rektorn och biträdande rektorn att det inte finns några tydliga rutiner kring samspel mellan språkintröduktionen, andra intröduktionsprogram och nationella program kring upplägget av språkintröduktion.

Social inkludering

Granskningen visar att det ges möjlighet till social inkludering mellan elever på språkintröduktion och elever på andra intröduktions- eller nationella program på Framtidsgymnasiet i Göteborg.

Tf. rektorn och biträdande rektorn berättar att de arbetar med att skapa olika sociala arenor där eleverna kan mötas, detta för att skapa en inkluderande miljö. De säger att språkintröduktionseleverna exempelvis har undervisning på alla våningsplan precis som övriga elever, och att eleverna träffas på gemensamma raster och vid gemensamma rastplatser. Enligt tf. rektorn och biträdande rektorn anordnar skolan temadagar vilka syftar till att inkludera alla elever, något även intervjuad mentor nämner i intervju. Intervjuad mentor säger att den sociala inkluderingen fungerar bra. Hen säger att eleverna träffas i skolans lokaler och att de känner varandra. Hen säger även att det är viktigt att personalen finns bland eleverna, vilket de gör i och med att det inte finns några särskilda personalutrymmen. Eleverna på språkintröduktion säger att de träffar skolans andra elever

på rasterna i gemensamma lokaler såsom rastutrymmen och matsal. De flesta intervjuade elever säger att eleverna på skolan känner varandra och har bra kontakt, men det finns också intervjuade elever som säger att de är i samma lokaler och möts men att språkintröduktionseleverna är mest med varandra, och att det inte anordnats några gemensamma aktiviteter för de olika programmen.

2b. *I vilken utsträckning arbetar rektor för en vägledning som ger nyanlända elever en god överblick över fortsatta utbildningsvägar?*

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorns arbete med att ge nyanlända elever en god överblick över fortsatta utbildningsvägar är av låg kvalitet i flera avseenden, men är av god kvalitet i något avseende.

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande områden: Rektorn behöver utveckla en långsiktig planering för språkintröduktionselevernas vägledning. I detta arbete ingår att ta reda på elevernas behov av vägledning, att utifrån behovet planera studie- och yrkesvägledningen för eleverna samt att följa upp och säkerställa att eleverna får den studie- och yrkesvägledning som de behöver. Rektorn behöver dessutom tydliggöra ansvarsfördelningen för studie- och yrkesvägledningen och säkerställa att personal har tillräcklig kompetens för att möta elevernas vägledningsbehov. Vidare bedömer Skolinspektionen att rektorn behöver utveckla arbetet med att motverka begränsningar i val som grundar sig på strukturer, fördomar och stereotypa föreställningar utifrån kön, social och kulturell bakgrund. I detta ingår att ha en strategi för arbetet, samt att säkerställa att studie- och yrkesvägledaren och lärare har kunskap om att kön, social och kulturell bakgrund kan begränsa elevernas studieval och om hur de kan arbeta för att motverka begränsade studieval.

Skolinspektionens utredning

Rektors långsiktiga planering

Granskningen visar att rektorn varken tar reda på elevernas behov av studie- och yrkesvägledning, planerar vägledningen utifrån behoven eller följer upp att elevernas behov tillgodoses. Rektorn behöver dessutom tydliggöra ansvarsfördelningen för studie- och yrkesvägledningen samt säkerställa att personal har tillräcklig kompetens för att möta elevernas vägledningsbehov.

Studie och yrkesvägledaren och mentorn säger i intervju med Skolinspektionen att studie- och yrkesvägledaren och rektorn har mycket kontakt, för rektorn vill veta vad som händer med eleverna. De säger även att eleverna själva tar kontakt direkt med rektorn. I mentorssamtal kan mentorn känna av om eleverna har fått tillräcklig vägledning. Mentorn och studie- och yrkesvägledaren uppger att mentorssamtalen sker strukturerat två gånger per termin och vid dessa tillfällen går mentorerna igenom den individuella utvecklingsplanen med eleven, och om eleverna behöver vägledning av studie- och yrkesvägledaren slussar alla mentorer eleverna vidare till studie- och yrkesvägledaren. De säger även att det är svårt att få reda på om eleverna har fått tillräcklig vägledning. Enligt mentorn så har de möten med skolledningen där de kan gå igenom hur det går för eleverna. Tf. rektorn och biträdande rektorn säger att de får reda på vilket behov av vägledning eleverna har genom mentorerna, bland annat vid klasskonferenserna som skolans ledning ansvarar för varannan vecka. Konferenserna handlar om vilka individuella behov eleverna har, bland annat behoven av vägledning, enligt tf. rektorn. Som exempel nämns att de för någon vecka sedan pratade om de elever som inte klarar gymnasiebehörigheten och då om behov av annan vägledning för dem. De berättar även att de behov som framkommer på klasskonferenserna tillgodoses direkt. Dock uppger tf. rektorn och biträdande rektorn att det främst är de mest akuta behoven som lyfts på klasskonferenserna, och att elevernas behov skulle behöva lyftas tidigare. Tf. rektorn och biträdande rektorn säger att de inte vet om det finns någon utvärdering av om elevernas behov av studie- och yrkeshandledning tillgodoses. De säger att rektorn behöver säkerställa att alla elever har fått den vägledning de behöver, och att detta behöver göras på en aggregerad nivå.

På fråga från Skolinspektionen om rektorn har tydliggjort mentorernas studie- och yrkesvägledningssuppdrag svarar den intervjuade mentorn att det finns formulerat i mentorsuppdraget att mentorerna ska stämma av elevernas individuella studieplaner och se vart eleverna är på väg. De säger även att huvudansvaret för studie- och yrkesvägledningssuppdraget ligger på studie- och yrkesvägledaren. Enligt mentorn så informerar de flesta lärare om samhället och olika yrken, men det finns ingen nedskriven ansvarsfördelning. Hen säger även att det finns diskussioner om att de kan bli tydligare kring både utbildnings- och yrkesvägar. Studie- och yrkesvägledaren och mentorn säger att det inte finns någon specifik plan för studie- och yrkesvägledningen, inga speciella instruktioner utöver listan med studie- och yrkesvägledarens arbetsuppgifter. Även tf. rektorn och biträdande rektorn säger i intervju att mentorn har ansvar för elevernas individuella studieplaner. De säger även att studie- och yrkesvägledaren har en arbetsbe-

skrivning för sitt arbete. Efter att Skolinspektionen visat studie- och yrkesvägledarens arbetsbeskrivning för tf. rektorn och biträdande rektorn och diskuterat den i förhållande till skolans hela studie- och yrkesvägledningssuppdrag säger de att det finns delar i informationen till eleverna som brister, så därför har de börjat se över vilken information eleverna behöver. Enligt tf. rektorn och biträdande rektorn så finns det inte någon arbetsbeskrivning och arbetsfördelning för arbetet med studie- och yrkesvägledning mellan olika personalkategorier.

Intervjuad mentor och studie- och yrkesvägledaren säger att studie- och yrkesvägledaren och mentorerna har ett nära samarbete kring eleverna på språkintröduktion. Tf. rektorn och mentorn säger att studie- och yrkesvägledaren är med på olika möten, exempelvis klasskonferenser och elevhälsomöten. Det finns ett samarbete genom att när eleverna har frågor om utbildningsvägar och pratar med mentorn så kontaktar mentorn studie- och yrkesvägledaren, som i sin tur pratar med biträdande rektorn.

I intervju säger studie- och yrkesvägledaren och intervjuad mentor att viss kompetensutveckling har genomförts, men att rektorn inte har följt upp om lärarna har den kompetens de behöver för att tillmötesgå elevernas behov av vägledning. Rektorn har inte heller beslutat om kompetensutveckling utifrån uppföljningen. De säger att det behövs mer kunskap om studie- och yrkesvägledning, exempelvis om de olika fortsatta utbildningsvägarna. Tf. rektorn och biträdande rektorn säger att studie- och yrkesvägledaren får kompetensutveckling genom den centrala studie- och yrkesvägledningssenheten. Dock är det ett utvecklingsområde att följa upp och säkerställa att de som vägleder eleverna har rätt kompetens, enligt tf. rektorn och biträdande rektorn.

Rektors arbete med att motverka begränsade studieval

Granskningen visar att rektorns arbete för att skolans personal ska motverka att eleverna gör begränsade val utifrån kön, social- och kulturell bakgrund behöver utvecklas.

Studie- och yrkesvägledaren och intervjuad mentor säger i intervju att de tror att personalen pratar med eleverna om att de kan arbeta med vilket yrke som helst oberoende av kön, och säger att de även vid något tillfälle har pratat om det i arbetslagen. De säger däremot att de skulle behöva tydliggöra detta arbete, diskutera mer och se till att alla arbetar med det. Enligt studie- och yrkesvägledaren och intervjuad mentor har de inte från skolans ledning fått något annat material eller någon annan strategi än likabehandlingsplanen. Tf. rektorn och biträdande rektorn säger att de tror att personal har kunskap om att kön, social och kulturell

bakgrund kan begränsa elevers val, men att det inte finns någon gemensam strategi utifrån elevernas behov för hur de ska arbeta med att motverka begränsningar i val. Tf. rektorn, biträdande rektorn, intervjuad mentor och studie- och yrkesvägledaren säger att arbetet med att motverka begränsade val inte följs upp och att det inte har beslutats om några utvecklingsåtgärder. Intervjuad mentor säger att hur man ska arbeta med detta och att alla ska göra det är någonting som skulle behöva följas upp. Enligt studie- och yrkesvägledaren och intervjuad mentor så är det nu upp till var och en.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 21 december redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redogörelsen skickas via e-post, till Skolinspektionen.Lund@skolinspektionen.se, eller per post till, Skolinspektionen, Box 156, 221 00 Lund. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 400–2017: 7322) i de handlingar som sänds in.

På Skolinspektionens vägnar

Andrés Brink Pinto
Beslutsfattare

Ulrika Bohlin
Föredragande

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: <https://www.skolinspektionen.se/nyanlanda-elevers-fortsatta-utbildningsvagar-efter-sprakintroduktion>

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Framtidsgymnasiet i Göteborg är en fristående gymnasieskola i Göteborgs kommun. Huvudman är Framtidsgymnasiet i Göteborg AB med organisationsnummer 556478-1606. Aktiebolaget ingår i koncernen AcadeMedia. I huvudmannens centrala organisation finns för skolenheten en verksamhetschef och en kvalitets- och utvecklingsansvarig. Gemensamt för AcadeMedias verksamhetsområde AcadeMedias Fria Gymnasieskolor (AFG) finns en central studie- och yrkesvägledningsenhet med en ansvarig samordnare som också är en del av huvudmannens centrala organisation.

Vid tiden för Skolinspektionens besök går det cirka 360 elever på skolenheten, varav cirka 60 elever går språkinträdning. Förutom detta inträdningssprogram finns inträdningssprogrammen yrkesinträdning, programinriktat individuellt val, preparandutbildning samt individuellt alternativ. De nationella program som ges är teknikprogrammet, el- och energiprogrammet, vvs- och fastighetsprogrammet samt industritekniska programmet. Skolan leds av en rektor och en biträdande rektor.

Bilaga 2: Rättslig reglering mm

1 kap. 4 § skollagen

Utbildningen inom skolväsendet syftar till att elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.

I utbildningen ska hänsyn tas till elevers olika behov. Elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

2 kap. 8 § skollagen

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i denna lag, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

2 kap. 10 § skollagen

Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar.

Rektorn får uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare vid skolenheten som har tillräcklig kompetens och erfarenhet att fullgöra enskilda ledningsuppgifter och besluta i frågor som avses i första stycket, om inte annat anges.

2 kap. 29 § skollagen

Elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning.

3 kap. 12a § skollagen

Med nyanländ avses i denna lag den som

1. har varit bosatt utomlands,
2. nu är bosatt i landet, och
3. har påbörjat sin utbildning här senare än höstterminens start det kalenderår då han eller hon fyller sju år.

En elev ska inte längre anses vara nyanländ efter fyra års skolgång här i landet.

Som bosatt utomlands anses den som inte anses bosatt i landet enligt 29 kap. 2 §.

4 kap. 3 § skollagen

Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.

4 kap. 4 § skollagen

Sådan planering, uppföljning och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på skolenhetsnivå. Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbetet vid enheten genomförs.

4 kap. 5 § skollagen

Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

15 kap. 2 § skollagen

Gymnasieskolan ska ge en god grund för yrkesverksamhet och fortsatta studier samt för personlig utveckling och ett aktivt deltagande i samhällslivet.

Utbildningen ska utformas så att den främjar social gemenskap och utvecklar elevernas förmåga att självständigt och tillsammans med andra tillägna sig, fördjupa och tillämpa kunskaper.

Utbildningen i gymnasieskolan ska i huvudsak bygga på de kunskaper eleverna fått i grundskolan eller i motsvarande utbildning.

15 kap. 5 § skollagen

Gymnasieskolan ska vara öppen endast för ungdomar som avslutat sin grundskoleutbildning eller motsvarande utbildning och som påbörjar sin gymnasieutbildning under tiden till och med det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år eller, i fall som avses i 36 §, 21 år.

15 kap. 8 § skollagen

Varje kommun ska informera om de nationella programmen samt om möjligheterna att få utbildning på introduktionsprogram och vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år.

17 kap. 3 § skollagen

Utöver vad som gäller för all gymnasieutbildning enligt 15 kap. 2 § är syftet med språkin introduktion att ge nyanlända ungdomar en utbildning med tyngdpunkt i det svenska språket, vilken möjliggör för dem att gå vidare i gymnasieskolan eller till annan utbildning

17 kap. 4 § skollagen

Programinriktat individuellt val ska utformas för en grupp elever. Yrkesintroduktion får utformas för en grupp elever eller för en enskild elev. Övriga introduktionsprogram (t ex språkintröduktion) ska utformas för en enskild elev.

17 kap. 7 § skollagen

Utbildningen på ett introduktionsprogram ska följa en plan för utbildningen som beslutas av huvudmannen. För varje elev ska det upprättas en individuell studieplan.

29 kap. 2 § 1 st. och 2 st. 1 och 2 skollagen

Med bosatt i landet avses i denna lag den som ska vara folkbokförd här enligt folkbokföringslagen (1991:481).

Som bosatt i landet ska vid tillämpningen av denna lag anses även den som inte är folkbokförd här men som

1. omfattas av 1 § första stycket eller 1 a § första stycket lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.,
2. vistas här med stöd av tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 § utlänningslagen (2005:716)

29 kap 3 § 1 st. skollagen

De personer som avses i 29 kap. 2 § andra stycket 1 och 2 har rätt till utbildning i gymnasieskola och gymnasiesärskola endast om de har påbörjat utbildningen innan de fyllt 18 år. De har inte rätt till utbildning i kommunal vuxenutbildning eller särskild utbildning för vuxna.

6 kap. 8 § 3 st. gymnasieförordningen

Språkintröduktion får kombineras med kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare och motsvarande utbildning vid folkhögskola enligt 24 kap. skollagen. Även andra insatser som är gynnsamma för elevens kunskapsutveckling får ingå i utbildningen.

Läroplanen för gymnasieskolan (Lgy, 11), Skolans värdegrund och uppgifter, Varje skolas utveckling

Skolan ska sträva efter flexibla lösningar för organisation, kursutbud och arbetsformer.

Läroplanen för gymnasieskolan (Lgy, 11), 2.1 Kunskaper

Det är skolans ansvar att varje elev som avslutat ett introduktionsprogram har en plan för och tillräckliga kunskaper för fortsatt utbildning eller uppnår en förberedelse för etablering på arbetsmarknaden.

Läroplanen för gymnasieskolan (Lgy, 11), 2.4 Utbildningsval – arbete och samhällsliv

Gymnasieskolan ska nära samarbeta med de obligatoriska skolformerna, arbetslivet, universiteten och högskolorna samt med samhället i övrigt. Detta krävs för att eleverna ska få en utbildning av hög kvalitet och få underlag för val av kurser inom utbildningen och för vidare studier eller yrkesverksamhet.

Genom att arbetslivet fortlöpande förändras när det gäller behovet av kompetens och rekrytering av arbetskraft inom olika områden har studie- och yrkesvägledning i vid mening stor betydelse. Universitet och högskolor, arbetsförmedlingar, näringsliv samt arbetsmarknadens parter och branschorganisationer har därför viktiga roller i informationen till skolorna och eleverna.

Läroplanen för gymnasieskolan (Lgy, 11), 2.6 Rektorns ansvar

Som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn ansvar för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att studie- och yrkesvägledningen organiseras så att eleverna får information om och vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför val av framtida utbildning och yrke.

Prop. 2009/10:165 Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet, s. 447

Språkinträdning syftar till att eleven snarast möjligt ska kunna gå vidare i gymnasieskolan eller i annan utbildning.

Skolverkets allmänna råd om Utbildning för nyanlända elever (s. 14) (SKOLFS 2016:2)

I Skolverkets allmänna råd om utbildning för nyanlända elever framhålls att huvudmannen regelbundet bör förvissa sig om att rektorn för en skolenhet har tillräckliga resurser för att leva upp till bestämmelserna om den fortsatta utbildningen för nyanlända elever för att vid behov kunna omfördela resurserna mellan skolenheterna. Huvudmannen bör också ha en långsiktig planering för den fortsatta utbildningen för nyanlända elever, samt skapa rutiner för att följa upp att detta arbete fungerar på skolenheterna och i förekommande fall vidta nödvändiga åtgärder.

Skolverkets allmänna råd om Arbete med studie- och yrkesvägledning. (s. 11 och 32), (SKOLFS 2013:180)

I Skolverkets allmänna råd om arbete med studie- och yrkesvägledning framhålls att vägledning i vid bemärkelse är all den verksamhet som bidrar till att ge elever kunskaper och färdigheter som underlag för att fatta beslut om framtida studie- och yrkesval (t.ex. praktiska arbetslivserfarenheter, undervisning som rör arbetslivet, studiebesök, utbildningsinformation). Vidare framhålls att nyanlända elever behöver få information om utbildningssystemet, sina möjligheter till studier och arbetsmarknadens kompetenskrav.

Bilaga 3: Mall för huvudmannens redovisning till Skolinspektionen

Utvecklingsområde 1: Huvudmannen behöver se till att de planerade arbetssätten i syfte att vägleda och motivera nyanlända elever omfattar det breda vägledningssuppdraget och tydliggör lärares och övrig personals ansvar för arbetet.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
Utvecklingsområde 2: Huvudmannen behöver följa upp arbetet med studie- och yrkesvägledning. I detta ingår att följa upp att elevernas behov av studie- och yrkesvägledning tillgodoses samt att personalen har kunskap för att möta behoven.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
Utvecklingsområde 3:

Huvudmannen behöver se till att det bedrivs ett aktivt arbete för att motverka studieval som grundar sig på kön samt social och kulturell bakgrund.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
Utvecklingsområde 4: Huvudmannen behöver tydliggöra vikten av strukturerade kontakter mellan språkintröduktion och fortsatta utbildningsvägar utanför huvudmannens egen organisation samt aktivt skapa förutsättningar för sådana kontakter.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
Utvecklingsområde 5: Rektorn behöver utifrån elevernas behov se till att det finns en strukturerad kontakt mellan språkintröduktion och fortsatta utbildningsvägar: andra intröduktionsprogram, nationella program och vuxenutbildningen. I detta ingår att se till att det finns upparbetade rutiner och strukturer för hur elever på språkintröduktion, utifrån behov, ges möjlighet att ta del av undervisningen på dessa utbildningar, samt att ha rutiner och strukturer för övergången från språkintröduktion till fortsatta utbildningsvägar utanför den egna skolan.

Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
Utvecklingsområde 6: Rektorn behöver utveckla en långsiktig planering för språkintruktions elevernas vägledning. I detta arbete ingår att ta reda på elevernas behov av vägledning, att utifrån behovet planera studie- och yrkesvägledningen samt att följa upp och säkerställa att eleverna har fått den studie- och yrkesvägledning som de behöver. Vidare ingår att tydliggöra ansvarsfördelningen för studie- och yrkesvägledningen och säkerställa att personal har tillräcklig kompetens för att möta elevernas vägledningsbehov.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
Utvecklingsområde 7: Rektorn behöver utveckla arbetet med att motverka begränsningar i val som grundar sig på strukturer, fördomar och stereotypa föreställningar utifrån kön, social och kulturell bakgrund. I detta ingår att ha en strategi för arbetet, samt att säkerställa att studie- och yrkesvägledaren och lärare har kunskap om

att kön, social och kulturell bakgrund kan begränsa elevernas studieval och om hur de kan arbeta för att motverka begränsade studieval.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras: